

(TOE) ZICHT OP IDENTITEIT

JAN MACDANIEL

VAKKUNDIG EN BETROKKEN

VGS

Jan Macdaniel

beleidsadviseur / jurist

0180 442 659

j.macdaniel@vgs.nl.

(TOE)ZICHT OP IDENTITEIT

Voor de VGS-achterban is ‘identiteit’ een belangrijk punt. Daarover bestaat in ieder geval overeenstemming. Over wat die identiteit inhoudt bestaan vervolgens vele meningen, iedereen heeft er zijn eigen ideeën bij. Over identiteit kan heel gewichtig worden gedaan en discussies worden er soms zelfs door verlamd. Want als je iets niet goed kunt motiveren, dan kun je altijd nog zeggen dat het vanwege de identiteit van de school gewoon niet kan. En wie gaat er dan nog tegenin? Hoe moet je op zo’n delicaat terrein (toe)zicht houden?

juni 2022

1 DEFINITIES

Omdat identiteit over alles kan gaan, is het van belang om eerst een definitie van het begrip ‘identiteit’ te geven. De identiteit van de school is ‘datgene wat de school tot deze school maakt. Oftewel: wat de kenmerkende (typerende of onderscheidende) eigenschappen van de school zijn, wat de leden van de school met elkaar gemeen hebben (of wat geldt voor de leden als collectief) en wat een bepaalde mate van duurzaamheid of continuïteit door de tijd kent’.

Wat eenvoudiger gezegd: de identiteit van de school is dat waarom nu juist deze school in het verleden is opgericht en waarom ze ook in stand gehouden dient te worden.

De inhoud van de identiteit wordt in Nederland ook in de eenentwintigste eeuw op lokaal niveau vastgesteld. Het is de school die, met de gemeenschap om haar heen, haar eigen identiteit bepaalt. Want over de identiteit gaat noch de overheid, noch de inspectie. En ook de wetgeving gaat er niet over. Althans niet primair. Al worden er van die kant natuurlijk wel randvoorwaarden gesteld. Zeker scholen die van overheidswege bekostigd worden, dienen aan bepaalde eisen te voldoen. Hierbij valt te denken aan de discriminatieverboden uit de Algemene wet gelijke behandeling en de meer inhoudelijke regels omtrent burgerschapsonderwijs.

Bij het vaststellen en dus ook bij het ‘updaten’ van de identiteit van een school heeft het bestuur een belangrijke rol. In dit proces zijn zij de ‘voortrekkers’. Overigens wil dit niet zeggen dat daarin de toezichthouders geen rol hebben. De afspraken die omtrent identiteit zijn gemaakt, worden officieel vastgelegd in statuten, reglementen, het schoolplan en bijvoorbeeld een identiteitsprofiel. De meeste van deze documenten kunnen pas vastgesteld worden, na goedkeuring door de toezichthouder. Het daadwerkelijk in de praktijk vormgegeven aan de identiteit gebeurt daarna op en rond de school, met name door de man of vrouw voor de klas.

Tenslotte zijn het de toezichthouders die op het uitvoeren van de gemaakte afspraken toezien. Dat is de kerntaak van een toezichthouder: toezien op de concretisering van onder andere de identiteit.

Het is de school die, met de gemeenschap om haar heen, haar eigen identiteit bepaalt.

2 ROL VAN DE TOEZICHTHOUDER

Bij dat toezichthouden blijkt telkens weer dat de inhoud van de 'identiteit', in tegenstelling tot bijvoorbeeld de leerresultaten, niet goed meetbaar is. Dat is één van de redenen dat toezichthouden op dit terrein niet altijd gemakkelijk

Met aannames en veronderstellingen wordt per definitie geen goed toezicht gehouden.

is. Zonder cijfers speelt het gevoel immers een grote rol. Daarnaast (b)lijkt het voor niet-onderwijsprofessionals gemakkelijker om over identiteit mee te praten dan over het onderwijsproces van de school. Dit brengt het gevaar met zich mee dat het toezicht zich beperkt tot het deelterrein identiteit. Dit zorgt ervoor dat andere delen van het proces zich aan het eveneens noodzakelijke toezicht onttrekken.

Bij de uitwerking van het toezicht op de identiteit gaat het, traditioneel gezien, om de volgende onderwerpen:

- Benoeming en ontslag van personeel;
- Het al dan niet toelaten van leerlingen;
- De keuze van methoden, met als speerpunt de identiteitscomponent van die keuze;
- De keuze van liederen en eventueel van een Bijbelvertaling;
- De schoolregels, waaronder kledingvoorschriften.

Onderstaand een aantal adviezen voor (toe)zicht op identiteit:

- Beperk het toezicht niet tot het doornemen van documenten. Papier is geduldig;
- Toets of de documenten op en rond de school een levende werkelijkheid zijn. Betrek daarbij de eigen toezichthoudende taken;
- Bezie of de identiteit in de praktijk wordt 'voorgeleefd';
- Stel vragen, ook op het terrein van identiteit is 'niets' meer vanzelfsprekend. Toets of uw eigen ideeën sporen met die van de andere betrokkenen. Met 'aannames' en 'veronderstellingen' wordt per definitie geen goed toezicht gehouden;
- Bezie of de identiteit grotendeels beperkt blijft tot het 'begin' en het 'einde' van de schooldag. Het mag immers geen 'sausje' zijn, de identiteit dient alle onderdelen van de dag en van het onderwijsprogramma te 'doortrekken';
- Maak duidelijk wat de inhoud van het toezicht op identiteit is. Toezicht houden op basis van de veronderstellingen van de individuele toezichthouders is immers per definitie onjuist!

Hoe geef je als toezichthouder in de praktijk gestalte aan je taak?

- Door mee te leven met wat er op en rond de school gebeurt en door gezond nieuwsgierig te zijn. Daarvoor zijn rolvaste schoolbezoeken (bezoeken als 'toezichthouder') én informele contacten van groot belang;
- Door te weten wat er in de achterban van de school op het terrein van 'identiteit' speelt;
- Bij een goede uitoefening van de taak hoort ook het stellen van de juiste vragen. En het bewaken dat er iets gebeurt met de vragen, ze worden immers niet zomaar gesteld;
- Door informatie uit rapporten, bezoeken en gesprekken te combineren en daar de juiste conclusies uit te trekken. En niet op voorhand een eigen invulling te geven op basis van waarnemingen;
- Bij het stellen van vragen hoort ook het informeren naar hoe die documenten in de praktijk gestalte krijgen. Als 'men' kritische vragen niet waardeert, wees dan extra alert!;
- Een goede toezichthouder kijkt vooruit en denkt toekomstgericht. De omstandigheden veranderen immers in hoog tempo en daar moet op geanticipeerd worden;
- Een toezichthouder signaleert vroegtijdig en stelt zich onafhankelijk op. Hij is geen 'vertegenwoordiger' van een bepaalde groep uit de achterban, maar werpt op het juiste moment de 'knuppel in het hoenderhok'.

Dit alles veronderstelt een goede, open sfeer. Om goed toezicht te kunnen houden, moet er sprake zijn van vertrouwen. Zo'n sfeer is er niet zomaar, dit vraagt een behoorlijke investering van tijd. Informele ontmoetingen en bijvoorbeeld identiteitsavonden kunnen daarbij een belangrijke rol spelen.

Deze whitepaper is gebaseerd op een hoofdstuk uit het (nog te verschijnen) basisboek **GOED BESTUUR**.

Meer gratis whitepapers zijn (binnenkort) te downloaden via vgs.nl/basisboek.

Voor uw bestuurders en toezichthouders exemplaren van het volledige basisboek bestellen/ reserveren? Mail het gewenste aantal naar Diederic Kloosterman, d.kloosterman@vgs.nl.

REFLECTIEVRAGEN

1. Wat is voor u hét kenmerkende van de school waarvan uw toezichthouder bent. Waarom moet nu juist deze school blijven bestaan? Wat is haar 'kern'?
2. Wanneer hebt u nadrukkelijk aan leerlingen gevraagd wat zij van de identiteit merken en wat zij er van vinden?

VERDER LEZEN

- *Toes, R.*, Geloof in onderwijs, De Banier, Apeldoorn, 2021
- *Vlastuin, W.*, Voor hart en hoofd; Een essay over Christus-identiteit in het onderwijs, De Banier, Apeldoorn, 2019 (derde druk)
- *Kunz, A., A. de Muynck*, Gidsen: een christelijke schoolpedagogiek, Kok, Kampen, 2021
- *Hartingsveldt, F.A. van*, 'Van roeping naar goddelijk beroep De VGS en de veranderende bestuurscultuur' 'in: Duurzaam onderwijs VGS 100 jaar - een eeuw samen voor Bijbelgetrouw onderwijs, Ridderkerk, 2021, pp.91 – 116

CONTACT

Vragen of opmerkingen over de inhoud van deze publicatie?

Neem gerust contact op met **Jan Macdaniel**.

Bel 0180 442 659 of mail naar j.macdaniel@vgs.nl.